

AMY

TATA JE REKAO: »NEKA MAMA IDE PRVA.«

Mama je pak željela da ja idem prva. Mislim da se bojala da ću se okrenuti i otići nakon što njih dvoje zamrznu u tim spremnicima, da ću se vratiti životu radije nego samu sebe osuditi na tu hladnu i prozirnu kutiju. Ipak, tata je bio uporan.

»Amy mora vidjeti o čemu je riječ. Ti idi prva, pusti je neka gleda. Ona može ići nakon toga, a ja ću biti uz nju. Ja idem posljednji.«

»Ti idi prvi«, rekla je mama, »ja ću ići posljednja.«

Da skratim priču, osoba mora biti naga, a nijedno od njih nije željelo da ih vidim nage (nije da sam imala i najmanju želju vidjeti ih u takvu izdanju — fuj!), ali ako već mogu birati, bilo bi bolje da mama ide prva jer smo ipak istog spola.

Nakon što se svukla, izgledala je tako mršavo. Ključna kost stršala je na njezinu tijelu, a koža joj je imala onu teksturu tankog rižinog papira otežalog od vlage, kakvu obično ima koža u starih ljudi. Njezin trbuh, dio tijela koji je uvijek skrivala odjećom, bio je opušten i nekako namreškan te je izgledao još ranjivije i slabije.

Muškarci koji su radili u laboratoriju nisu pokazivali zanimanje za nago tijelo moje majke, baš kao što su bili ravnodušni i prema

prisutnosti mog oca i mene. Pomogli su joj leći u prozirni kriospremnik. Spremnik me donekle podsjetio na lijes, ali lijes ima jastuke i izgleda puno udobnije. Ovo je izgledalo više poput kutije za cipele.

»Hladno je«, rekla je mama. Njezina mliječno bijela koža spljoštala se na dnu spremnika.

»Neće Vam biti hladno«, progundao je prvi radnik. Na pločici s imenom pisalo je »ED«.

Odvratila sam pogled kad je drugi radnik, Hassan, probio maminu kožu infuzijskim iglama. Jedna je bila pričvršćena na njezinoj lijevoj ruci u pregibu lakta, a druga je stršala iz velike plave vene ispod zgloba na desnoj ruci.

»Opustite se«, rekao je Ed. To je bila naredba, a ne zamolba. Mama se ugrizla za usnicu.

Sadržaj infuzijske vrećice nije izgledao poput vode. Prije je podsjećao na med. Hassan je stisnuo infuzijsku vrećicu potiskujući njezin sadržaj. Bio je nebeski plave boje, iste boje kao različiti koje mi je Jason dao na maturlnom plesu.

Mama je zastenjala od boli. Ed je uklonio žutu plastičnu stezaljku s prazne infuzijske cjevčice pričvršćene na njezinu laktu. Povratni mlaz jarko crvene krvi prodro je kroz infuzijsku iglu u vrećicu. Mamine su oči zasuzile. Plava smjesa iz druge infuzijske vrećice imala je blagi odsjaj neba dok je tekla kroz vene na majčinim rukama.

»Potrebno je pričekati kako bi došla do srca«, rekao je Ed bacivši pogled na nas. Tata je stisnuo šake, a oči su mu bile uprte u mamu. Njezine oči bile su čvrsto zatvorene, a dvije su joj vruće suze treperile na trepavicama.

Hassan je ponovo stisnuo vrećicu plave smjese. Tanka linija krvi pojavila se na mjestu gdje je mama zubima zagrizla usnicu.

»Ova smjesa omogućuje zamrzavanje«, čavrljao je Ed poput pekara koji govori o tome kako kvasac omogućuje podizanje kruha. »Bez nje stvaraju se u stanicama mali ledeni kristali koji razbijaju stanične zidove. Ona pak čini stanične zidove čvršćima, vidite? Led ih ne može razbiti.« Pogledao je mamu. »No, boli kao sam vrag.«

Lice joj je bilo blijedo. Ležala je u tom spremniku i nije se uopće pomicala, kao da bi je svaki pokret mogao slomiti. Već je izgledala mrtvo.

»Želio sam da ovo vidiš«, prošaptao je tata. Nije me gledao – i dalje mu je pogled bio prikovan za mamu. Nije ni trepnuo.

»Zašto?«

»Kako bi znala o čemu se radi prije nego što to sama učiniš.«

Hassan je i dalje pritiskao vrećicu plave smjese. Mama je na trenutak zakolutala očima i mislila sam da će se onesvijestiti, ali nije.

»Još malo«, rekao je Ed promatrajući vrećicu u kojoj se nalazila mamina krv. Protok se krvi usporio.

Jedini zvuk koji se čuo bilo je Hassanovo teško disanje dok je trljao plastične stranice vrećice u kojoj je bila plava smjesa. I slabašno mamino ječanje kao u umiruće mačkice.

Infuzija koja je izlazila iz mamina lakta svjetlucala je poput slabog plavog svjetla.

»U redu, dosta«, rekao je Ed. »Sad joj je sve ušlo u krv.«

Hassan je izvukao infuzijsku iglu. Mama je ispustila glasan uzdah.

Tata me povukao naprijed. Gledajući mamu, sjetila sam se bake prošle godine u crkvi kad smo se svi oprostili od nje, a mama je rekla da je otišla na bolje mjesto, ali je zapravo htjela reći da je umrla.

»Kako si?« upitala sam.

»Nije loše«, slagala je. Barem je još mogla govoriti.

»Mogu li je dotaknuti?« upitala sam Eda. Slegnuo je ramenima pa sam ispružila ruku i uhvatila je za prste lijeve ruke. Već su bili ledeni. Nije mi uzvratila stisak.

»Možemo li nastaviti?« rekao je Ed. Protresao je veliku kapaljku za oči koju je držao u ruci.

Tata i ja smo se odmaknuli, ali ne previše kako mama ne bi mislila da smo je ostavili samu u tom ledenom lijesu. Ed je otvorio mamine oči. Prsti su mu bili veliki, žuljeviti i izgledali su kao grubo odrezane klade koje drže otvorenima mamine kapke tanke kao

papir. Kap žute tekućine pala je u oba zelena oka. Ed je to učinio brzo — kap, kap — a zatim joj je stiskom zatvorio oči. Nije ih više otvorila.

Vjerojatno sam izgledala zapanjeno jer, kad me ovaj put Ed pogledao, zastao je dovoljno dugo kako bi mi uputio utješni smiješak. »Tako neće oslijepiti«, dodao je.

»U redu je«, mama je rekla iz svoje kutije nalik na lijes. Iako su joj oči bile čvrsto zatvorene, čula sam suze u njezinu glasu.

»Cijevi«, rekao je Ed, a Hassan mu je dodao tri prozirne plastične cijevi. »U redu, slušajte me«, Ed se nagnuo prema maminu licu. »Stavit ću Vam ovo u grlo. Bit će neugodno. Pokušajte ih progutati.«

Mama je kimnula i otvorila usta. Ed je gurnuo cijevi niz njezino grlo. Mama se trznula kao da će povratiti, snažan refleks pojavio se u njezinu trbuhu i proširio se sve do njezinih suhih ispucalih usana.

Pogledala sam tatu. Oči su mu bile hladne i ukočene.

Prošlo je puno vremena prije nego što se smirila i utihnula. Pokušavala je gutati, a mišići na njezinu vratu prerasporedili su se oko cijevi. Ed je proveo cijevi kroz otvor na vrhu spremnika, blizu mamine glave. Hassan je otvorio ladicu i izvukao gomilu električnih žica. Najprije je svežnjić jarko obojenih žica gurnuo u prvu cijev, zatim je jedan crni kabel stavio u malu kutiju na dnu druge cijevi, a potom je u posljednju cijev ugurao maleni crni pravokutni komad plastike koji je podsjećao na solarnu ploču, a bio je pričvršćen za optički kabel. Hassan je priključio sve žice na malu bijelu kutiju koju je Ed pričvrstio iznad otvora na vrhu nečega što je, čini mi se, samo fina ambalaža.

»Pozdravite se.« Podigla sam pogled iznenađena ljubaznošću toga glasa. Ed nam je bio okrenut leđima dok je upisivao nešto u računalo. To je bio Hassanov glas. Ohrabrujuće mi je kimnuo glavom.

Tata me morao povući za ruku kako bih se približila mami. Nisam je željela zapamtiti takvu. Oči zakorene žutom tvari, cijevi i žice vire joj iz usta, plavičasti odsjaj kruži njezinim venama. Tata ju je poljubio, a usne oko cijevi oblikovale su se u slabašan smiješak. Potapšala sam je po ramenu. I ono je bilo hladno. Nešto je progr-

gljala pa sam joj se nagnula bliže. Dva zvuka, zapravo, dva groktaja. Stisnula sam joj ruku. Znala sam da su riječi koje je pokušavala protisnuti usprkos cijevima bile »volim te«.

»Mamice«, šapnula sam milujući njezinu kožu glatku poput papira. Od svoje sedme godine zvala sam je samo »mama«.

»Kay, to je to«, rekao je Ed. Tata me uhvatio za lakat i lagano me cimnuo. Otrgnula sam se. Promijenio je taktiku i uhvatio me za rame privukavši me u čvrsti zagrljaj na svojim snažnim mišićavim prsima. Ovog se puta nisam opirala. Ed i Hasan podigli su nešto što je izgledalo kao bolnička inačica vatrogasne cijevi te je voda prošarana nebeski plavim iskricama napunila spremnik. Mama se zagrcnula kad joj je voda ušla u nos.

»Samo udahnite«, Ed je povisio glas kako bi nadglasao buku koju je stvarala tekućina dok je brzo istjecala. »Opustite se.«

Niz mjehurića probio se kroz plavičastu vodu zaklanjajući joj lice. Zatresla je glavom jer nije željela dopustiti vodi da je utopi, ali odustala je nekoliko trenutaka kasnije. Tekućina ju je prekrila. Ed je zatvorio dovodnu cijev te su se valovi na površini smirili. Voda je postala mirna. Mama se umirila.

Ed i Hassan spustili su poklopac spremnika. Gurnuli su spremnik prema stražnjem zidu i, tek nakon što su zatvorili vratašca za njim, primijetila sam da je zid prekriven vratašcima, baš kao u mrtvačnici. Gurnuli su ručicu prema dolje. Pisak pare dopro je kroz vrata — postupak zamrzavanja bio je završen. Prije jedne sekunde imala sam mamu, a sad je sve ono što ju je činilo mojom mamom bilo zamrznuto i nepokretno. Baš kao da je osuđena na smrt tijekom sljedeća tri stoljeća, sve dok netko ne otvori ta vratašca i ne probudi je.

»Djevojčica je sljedeća?« pitao je Ed.

Napravila sam korak naprijed stežući ruke u šake kako se ne bi tresle.

»Ne«, rekao je tata.

Ne čekajući tatin odgovor, Ed i Hassan već su pripremali drugi spremnik. Nije ih bilo briga tko je sljedeći. Oni su samo radili svoj posao.

»Što?« upitala sam tatu.

»Ja sam sljedeći. Tako bi mama htjela. Mislila je da ćeš odustatu, odlučiti da ne želiš poći s nama. I ja ti dajem tu mogućnost. Ja sam sljedeći. Poželiš li otići nakon toga, odlučiš li ne dopustiti da te zamrznu, shvatit ćemo. To sam već rekao tvojoj tetki i tetku. Čekaju vani. Bit će ondje sve do pet sati. Nakon što me zamrznu, možeš jednostavno otići. Mama i ja nećemo znati, barem ne još stoljećima, sve dok se ne probudimo. Olučiš li živjeti umjesto biti zamrznuta, moći ćemo se pomiriti s tim.«

»Ali, tata, ja...«

»Ne. Nije pravedno učiniti to zbog osjećaja krivnje prema nama. Tebi će biti jednostavnije donijeti iskrenu odluku kad nas pritom ne budeš morala gledati u oči.«

»Ali, obećala sam ti. Obećala sam mami.« Glas mi je napukao. Osjećala sam bolno peckanje u očima i čvrsto sam ih zatvorila. Dvije vruće suze ostavile su trag na mom licu.

»To nije važno. To je obećanje preveliko da bismo te prisilili da ga održiš. To je odluka koju moraš sama donijeti. Ako poželiš ostati ovdje, shvatit ću. Nudim ti mogućnost da se izvučeš.«

»Ali, tebe i ne trebaju! Mogao bi ostati ovdje sa mnom! Nisi nimalo važan za misiju. Ti si pripadnik vojske, zaboga! Od kakve bi koristi mogao biti vojni analitičar na novom planetu? Mogao bi ostati ovdje...«

Tata je zatresao glavom.

»... sa mnom«, prošaptala sam, ali bilo je besmisleno tražiti od njega da ostane. On je već donio odluku. Ionako, sve to i nije bila istina. Tata je bio šesti u zapovjednom lancu. Iako nije bio glavni odgovoran, ipak je zauzimao prilično visok položaj. I mama je bila važna. Nitko nije bio bolji u genetičkom sekvencioniranju i trebala im je njezina pomoć u istraživanju usjeva koji će uspijevati na novom planetu.

Jedino im ja nisam bila potrebna.

Tata je otišao iza zavjese i razodjenuo se, a kad je izašao, Ed i Hassan dopustili su mu da pokriven malim ručnikom prijede put do kriospremnika. Uzeli su mu ga kad je legao, a ja sam nastojala

zadržati oči na njegovu licu ne želeći još više otežati situaciju nijednom od nas dvoje. Ipak, na licu mu se odražavala bol, a to je nešto što nikad prije nisam primijetila kod njega. Zbog toga sam osjetila kako mi se unutrašnjost grči u sve većem strahu, sve većoj sumnji. Gledala sam ih kako priključuju dvije infuzijske igle. Gledala sam kako mu zatvaraju oči. Pokušala sam naći neko utočište unutar sebe same, utišati vrisak straha koji mi je odzvanjao u glavi i stajati uspravno kao da mi je kralježnica od čelika, a lice od kamena. Potom mi je tata na trenutak snažno stisnuo ruku dok su mu gurali cijevi niz grlo i osjetila sam kako se raspadam u komadiće, izvana i iznutra.

Prije nego što su napunili spremnik iskričavom plavičastom tekućinom, tata je podigao ruku i ispružio mali prst. Zakačila sam svoj mali prst za njegov. Znala sam da mi je tako davao obećanje da će sve biti u redu. Gotovo sam mu i povjerovala.

Napadaj plača dok su punili njegov kriokomoru bio je toliko snažan da mu nisam mogla vidjeti lice dok ga je preplavljivala tekućina. Zatim su spustili poklopac, zatvorili ga u njegovu grobnicu, a oblak bijele pare izašao je kroz pukotine.

»Smijem li ga vidjeti?« upitala sam.

Ed i Hassan razmijenili su poglede. Hassan je slegnuo ramenima. Ed je povukao ručicu i otvorio vratašca te izvukao van prozirni spremnik.

I, tu je bio tata. Prozirna tekućina u potpunosti se zamrznula i znala sam da je i tata isto tako potpuno zamrznut. Stavila sam ruku na staklo želeći nekako osjetiti njegovu toplinu kroz led, ali brzo sam je povukla. Staklo je bilo toliko hladno da me zapeklo. Zelene žaruljice treperile su na maloj razvodnoj kutiji koju je Hassan postavio na vrh tatine kriokomore.

Osoba okovana ledom nije nalikovala mom tati.

»Dakle«, rekao je Ed, »hoćemo li te zamrznuti ili ćeš napustiti brod?« Gurnuo je tatin spremnik natrag u mali utor na zidu.

Kad sam podigla pogled prema Edu, oči su mi bile toliko pune suza da se njegovo lice skoro rastapalo pred njima. Izgledao je pomalo kao Kiklop. »Ja...«

Pogled mi je pored sve krioopreme kliznuo prema izlazu na drugom kraju prostorije. Iza tih vrata nalazili su se moja teta i tatak, ljudi koje sam voljela i s kojima bih rado živjela. Malo dalje bio je Jason. I Rebecca, Heather, Robyn i svi moji prijatelji. Planine, cvijeće, nebo. Zemlja. Iza tih vrata bila je Zemlja. I život.

Međutim, pogled mi je skrenuo prema vratašcima na zidu. Iza tih vrata nalazili su se mama i tata.

Plakala sam dok sam se razodijevala. Prvi dečko koji me ikad vidio nagu bio je Jason, i to samo jednom, one noći kad sam saznala da ću sve ostaviti iza sebe na Zemlji, a to sve značilo je i njega. Nije mi se sviđalo to što će zadnji mladići koji će me vidjeti nagu na ovom planetu biti Ed i Hassan. Pokušala sam se pokriti rukama i dlanovima, ali Ed i Hassan natjerali su me da ih maknem kako bi mogli postaviti infuzijske igle.

O, bože, bilo je gore nego što je izgledalo dok je mama kroz to prolazila. O, bože! Bože moj! Istovremeno me prožimao osjećaj hladnoće i pečenja. Osjećala sam kako mi se mišići zatežu dok plava smjesa ulazi u moj sustav. Srce je htjelo *bubnjati*, lupati o moj grudni koš, baš poput ljubavnika koji udara po vratima, ali plava smjesa natjerala ga je baš na suprotno, prisilila ga je da uspooori pa je umjesto u ritmu *kuc, kuc, kuc, kuc* počelo lupati u ritmu *kuc... kuc...*

... *kuc...*

...

...

... *kuc...*

....

Ed mi je otvorio kapke. *Kap!* Žuta tekućina napunila mi je oči slijepivši ih poput žvakaće gume. *Kap!*

Više ništa nisam vidjela.

Jedan od njih, možda Hassan, potapšao me po bradi i poslušno sam otvorila usta. Nedovoljno jako, čini se, jer su cijevi udarile u moje zube. Jače sam otvorila usta.

Zatim su gurnuli cijevi niz moje grlo, snažno. Nisu bile savitljive kao što su izgledale. Imala sam osjećaj da mi netko niz grlo

gura podmazani štap od metle. Nekoliko sam se puta zagrcnula. Okus žuči i metala prikrio je okus cijevi.

»Progutaj je!« Ed je viknuo u moje uho. »Samo se opusti!«
Lako je njemu govoriti.

Nekoliko trenutaka nakon što je to završilo, zaškakljalo me u trbuhu. Osjećala sam povlačenje i natezanje cijevi u tijelu, a onda je Hassan priključio malu crnu kutiju na vanjsku stranu spremnika.

Čulo se šuškanje. Cijev.

»Nije mi jasno zašto itko dobrovoljno pristaje na ovo«, rekao je Hassan.

Tišina.

Metalni zvuk otvaranja cijevi. Hladna, ledena tekućina počela se razlijevati po mojim bedrima. Željela sam pomaknuti ruke kako bih se pokrila *tamo*, ali tijelo mi je bilo usporeno.

»Ne znam«, rekao je Ed. »Ovdašnja situacija trenutno nije baš sjajna. Sve je pošlo po zlu još od prve recesije, a kamoli druge. Razmjena novčanih sredstava trebala je osigurati više radnih mjesta, zar ne? Imam samo ovaj jadni posao, a i njega ću izgubiti čim svi budu zamrznuti.«

I dalje nije bilo odgovora. Kriotekućina se sad prelila preko mojih koljena prožimajući hladnoćom sva ona topla mjesta na mom tijelu, pregibe koljena, pazuha, prostor ispod grudi.

»Nije vrijedno žrtvovati svoj život, ne za ono što nude.«

Ed je prezirno otpuhnuo. »Ma, što uopće nude? Nude doživotnu plaću, a isplata je jednokratna.«

»To ništa ne vrijedi na svemirskom brodu koji neće pristati još tristo jednu godinu.«

Srce mi je zastalo. *Tristo... jednu? Ne, nešto su pogriješili. Trebalo bi trajati točno tristo godina. Ne tristo jednu godinu.*

»Toliko novca sigurno može pomoći nekoj obitelji. Može puno značiti.«

»Kako to misliš?« pitao je Hassan.

»Radi se o opstanku. Nije to kao onda kad smo mi bili mali. Nije me briga što kaže predsjednik, tim Zakonom o financijama neće se moći riješiti toliki dug.«

O čemu oni to brbljaju? Koga je briga za nacionalni dug i radna mjesta? Zašto su spomenuli još jednu godinu?

»Čovjek ima vremena razmisliti«, nastavio je Ed. »Razmotriti sve mogućnosti. Zašto su opet odgodili lansiranje?«

Kriotekućina zapljusnula mi je uši dok se spremnik punio. Podigla sam glavu. *Odgoda? Kakva odgoda?* Pokušala sam progovoriti, ali cijevi su mi napunile usta, pritisnule jezik i utišale me.

»Nemam pojma. Spominjali su gorivo i podatke koji su poslani putem sonde. Ali, zašto nas svejedno tjeraju provoditi zamrzavanja prema rasporedu?«

Razina kriotekućine brzo je rasla. Okrenula sam glavu kako bih desnim uhom mogla uloviti njihov razgovor.

»Koga briga?« zapitao je Ed. »Njih sigurno ne, oni će ionako sve prespavati. Kažu da je brodu potrebno tristo godina kako bi stigao na taj drugi planet. Što znači još jedna godina?«

Pokušala sam sjesti. Mišići su mi bili tvrdi, usporeni, ali borila sam se. Ponovo sam pokušala progovoriti, ispustiti nekakav zvuk, bilo kakav, ali kriotekućina počela se prelijevati preko mog lica.

»Samo se... opusti«, rekao je Ed vrlo glasno u blizini mog lica.

Zatresla sam glavom. Bože, zar ne *razumiju?* Godina dana značila bi tako puno! To bi bila još jedna godina koju bih mogla provesti s Jasonom, još jedna godina koju bih mogla *proživjeti!* Pristala sam na tristo, a ne na... tristo jednu godinu.

Nježne ruke, možda Hassanove, gurnule su me ispod površine kriotekućine. Zadržala sam dah. Pokušala sam ustati. Htjela sam se izboriti za tu godinu! Svoju posljednju godinu, još jednu godinu!

»Udahni tekućinu!« Edov glas bio je prigušen, gotovo nerazumljiv zbog kriotekućine. Pokušala sam zatresti glavom, ali zbog napinjanja vratnih mišića pluća su se pobunila pa je hladna, jako hladna tekućina pojurila niz moj nos pored cijevi i slila mi se u tijelo.

Spuštanje poklopca konačno me zarobilo u Snjeguljičinu lijesu.

Kad je jedan od njih pritisnuo donji dio spremnika kod mojih nogu kako bi ga ugurao u grobnicu, zamislila sam da je iza tih

vratašaca moj princ na bijelom konju, da će uistinu doći, probuditi me cjelovom i da ćemo zajedno provesti još cijelu jednu godinu.

Začulo se klikanje vrata i rad motora te sam znala da će brzo zamrzavanje početi za svega nekoliko sekundi, a onda moj život neće biti ništa drugo doli oblak bijele pare koji traži svoj put kroz pukotine na vratima moje grobnice.

Pomislila sam: *Barem ću spavati. Tristo jednu godinu uspjat ću zaboraviti na sve.*

Zatim se pojavila druga misao: *To će biti lijepo.*

A zatim, ššš! Oblak ledene pare ispunio je malu komoru. Okovao me led. Postala sam led.

Ja *jesam* led.

Ipak, ako sam se pretvorila u led, zašto sam pri svijesti? Trebala bih spavati. Trebala bih zaboraviti Jasona, život i Zemlju na tristo jednu godinu. Ljude su i prije kriogenčki zamrzavali, ali nitko ne bi ostao pri svijesti. *Um* je zamrznut. To znači da ne može biti budan i svjestan.

Čitala sam o ljudima u komi za koje se mislilo da su pod anestezijom tijekom operacije, a zapravo su bili budni i osjećali su baš sve.

Nadam se, *molim se*, da ja nisam jedna od njih. Ne mogu ostati budna tristo jednu godinu. Neću to preživjeti.

Možda sad sanjam. Događalo mi se da u tridesetminutnom drijemežu odsanjam cijeli život. Možda sam još uvijek u onom međuprostoru na prijelazu iz zamrznutog u nezamrznuto stanje i sve je ovo samo san. Možda još nismo napustili Zemlju. Možda sam još uvijek u toj godini — čistilištu — prije lansiranja broda i zapela sam u snu iz kojeg se ne mogu probuditi.

Možda je preda mnom još uvijek tristo jedna godina.

Možda još nisam ni zaspala. Ne u potpunosti.

Možda, možda, možda.

Samo sam u jedno sigurna.

Želim natrag tu godinu života.